

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (neljäs jaosto)

20 päivänä lokakuuta 2022 *

Ennakkoratkaisupyyntö – Rajavalvonta, turvapaikka ja maahanmuutto –
Turvapaikkapolitiikka – Oleskelulupa, joka myönnetään yhteistyötä toimivaltaisten viranomaisten kanssa tekeville kolmansien maiden kansalaisille, jotka ovat ihmiskaupan uhreja tai jotka ovat joutuneet laittomassa maahantulossa avustamisen kohteiksi – Direktiivi 2004/81/EY – 6 artikla – Soveltamisala – Kolmannen maan kansalainen, joka väittää olleensa ihmiskauppaan liittyvän rikoksen uhri – Kyseisen direktiivin 6 artiklan 1 kohdassa säädetyn harkinta-ajan saaminen – Maastapoistamistoimenpiteen täytäntöönpanokielto – Käsite – Ulottuvuus – Kyseisen harkinta-ajan laskeminen – Asetus (EU) N:o 604/2013 – Kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön johonkin jäsenvaltioon jättämän kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämisperusteet ja -menettelyt – Siirto kyseisen kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä vastuussa olevalle jäsenvaltiolle

Asiassa C-66/21,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka rechtbank Den Haag (Haagin alioikeus, Alankomaat) on esittänyt 28.1.2021 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 29.1.2021, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

O. T. E.

vastaan

Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja C. Lycourgos sekä tuomarit L. S. Rossi (esittelevä tuomari), J.-C. Bonichot, S. Rodin ja O. Spineanu-Matei,

julkisasiamies: J. Richard de la Tour,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

- Alankomaiden hallitus, asiamiehinään M. K. Bulterman ja P. Huurnink,
- Tšekin hallitus, asiamiehinään M. Smolek ja J. Vlácil,
- Saksan hallitus, asiamiehinään J. Möller ja R. Kanitz,
- Euroopan komissio, asiamiehinään C. Cattabriga ja F. Wilman,

kuultuaan julkisasiamiehen 2.6.2022 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,
on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee oleskeluluvasta, joka myönnetään yhteistyötä toimivaltaisten viranomaisten kanssa tekeville kolmansien maiden kansalaisille, jotka ovat ihmiskaupan uhreja tai jotka ovat joutuneet laittomassa maahantulossa avustamisen kohteiksi, 29.4.2004 annetun neuvoston direktiivin 2004/81/EY (EUVL 2004, L 261, s. 19) 6 artiklan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Nigerian kansalainen O. T. E. ja Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (oikeus- ja turvallisuusasioiden valtiosihteeri, Alankomaat) (jäljempänä valtiosihteeri) ja jossa on kyse siitä, että viimeksi mainittu on hylännyt pääasian kantajan tekemän turvapaikkamenettelyssä myönnettävää väliaikaista oleskelulupaa koskevan hakemuksen sillä perusteella, että Italian tasavalta oli vastuussa hakemuksen käsittelystä.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

Direktiivi 2004/81

- 3 Direktiivin 2004/81 johdanto-osan 2, 4 ja 9–11 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(2) Eurooppa-neuvosto ilmaisi Tampereella 15 ja 16 päivänä lokakuuta 1999 pidetyssä erityiskokouksessaan päättäväisyytensä torjua laitonta maahanmuuttoa sen lähteillä muun muassa toimimalla niitä vastaan, jotka harjoittavat ihmiskauppaa ja käyttävät maahanmuuttajia taloudellisesti hyväkseen. Se kehotti jäsenvaltioita keskittämään ponnistelunsa rikollisjärjestöjen tunnistamiseen ja hajottamiseen ja samalla suojaamaan uhrien oikeuksia.

--

(4) Tämä direktiivi ei rajoita kansainvälisen pakolaisoikeuden nojalla pakolaisille, tilapäistä suojelua saaville tai kansainvälistä suojelua hakeville henkilöille annettavaa suojelua eikä muiden ihmisoikeuksia koskevien välineiden soveltamista.

--

- (9) Tällä direktiivillä otetaan käyttöön oleskelulupa, joka on tarkoitettu ihmiskaupan uhreille ja, jos jäsenvaltio päättää laajentaa direktiivin soveltamisalaa, myös laittomassa maahantulossa avustamisen kohteiksi joutuneille kolmansien maiden kansalaisille, joille oleskelulupa on riittävä kannuste tehdä yhteistyötä toimivaltaisten viranomaisten kanssa mutta jonka myöntämiseen liittyy kuitenkin tiettyjä ehtoja väärinkäytösten estämiseksi.
- (10) Tätä varten on sovittava oleskeluluvan myöntämisperusteista, oleskelun edellytyksistä ja oleskeluluvan uusimatta jättämisen tai peruuttamisen perusteista. Tämän direktiivin mukainen oleskeluoikeus on ehdollinen ja väliaikainen.
- (11) Asianomaisille kolmansien maiden kansalaisille olisi ilmoitettava mahdollisuudesta saada tällainen oleskelulupa, ja heille olisi annettava sitä varten harkinta-aika. Sen olisi annettava heille mahdollisuus tehdä perusteltu päätös siitä, haluavatko he (siitä mahdollisesti aiheutuvista riskeistä huolimatta) tehdä yhteistyötä toimivaltaisten viranomaisten kanssa, jotka voivat olla poliisi-, syyttäjä- ja oikeusviranomaisia, siten, että he tekevät yhteistyötä vapaasta tahdostaan ja niin ollen tehokkaammin.”

4 Tämän direktiivin 1 artiklassa täsmennetään seuraavaa:

”Tämän direktiivin tarkoituksena on määritellä ehdot, jotka koskevat määräaikaisten oleskelulupien myöntämistä sellaisille kolmansien maiden kansalaisille, jotka tekevät yhteistyötä ihmiskaupan tai laittoman maahantulon avustamisen torjumiseksi, jolloin niiden lupien voimassaoloaika liittyy asiaankuuluvien kansallisten menettelyjen keston.”

5 Direktiivin 2004/81 2 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Tässä direktiivissä tarkoitetaan:

--

d) ’maastapoistamispäätöksen täytäntöönpanotoimenpiteellä’ mitä hyvänsä jäsenvaltion toteuttamaa toimenpidettä, jonka tarkoituksena on panna täytäntöön toimivaltaisten viranomaisten päätös kolmannen maan kansalaisen maasta poistamisesta;

e) ’oleskeluluvalla’ mitä hyvänsä jäsenvaltion myöntämää lupaa, jonka perusteella tässä direktiivissä asetetut ehdot täyttävä kolmannen maan kansalainen voi laillisesti oleskella kyseisen valtion alueella;

--”

6 Tämän direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on sovellettava tätä direktiiviä kolmannen maan kansalaisiin, jotka ovat tai ovat olleet ihmiskauppaan liittyvien rikosten uhreja, vaikka he olisivat tulleet jäsenvaltioiden alueelle laittomasti.”

7 Kyseisen direktiivin 5 artiklan ensimmäisen kohdan sanamuoto on seuraava:

”Kun jäsenvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset katsovat, että tätä direktiiviä voidaan soveltaa kolmannen maan kansalaiseen, niiden on ilmoitettava direktiivin mukaisista mahdollisuuksista kyseiselle henkilölle.”

8 Kyseisen direktiivin 6 artiklassa, jonka otsikkona on ”Harkinta-aika”, säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kyseisille kolmannen maan kansalaisille annetaan harkinta-aika, jotta he voivat toipua kokemuksistaan ja päästä rikoksiin syyllistyneiden henkilöiden vaikutuspiiristä niin, että he kykenevät tekemään perustellun päätöksen siitä, tekevätkö he yhteistyötä toimivaltaisten viranomaisten kanssa.

Ensimmäisessä alakohdassa tarkoitetun harkinta-ajan kesto ja alkamishetki määritellään kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

2. Harkinta-ajan kuluessa ja siihen asti, kun toimivaltaiset viranomaiset ovat tehneet päätöksen, asianomaisilla kolmannen maan kansalaisilla on oikeus saada 7 artiklassa tarkoitettu kohtelu, eikä heitä koskevaa maastapoistamistoimenpidettä saa panna täytäntöön.

3. Harkinta-aika ei anna kyseiselle henkilölle tämän direktiivin mukaista oleskeluoikeutta.

4. Jäsenvaltio voi milloin tahansa keskeyttää harkinta-ajan, jos toimivaltaiset viranomaiset ovat todenneet, että kyseinen henkilö on aktiivisesti, vapaaehtoisesti ja omasta aloitteestaan solminut uudelleen siteet 2 artiklan b ja c alakohdassa tarkoitettuihin rikoksiin syyllistyneisiin henkilöihin tai jos tämä on tarpeen yleiseen järjestykseen ja kansallisen turvallisuuden suojaamiseen liittyvistä syistä.”

9 Direktiivin 2004/81 7 artiklassa, jonka otsikkona on ”Kohtelu ennen oleskeluluvan myöntämistä”, säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että asianomaisille kolmannen maan kansalaisille, joilla itsellään ei ole riittävästi varoja, taataan sellainen elintaso, että heidän on mahdollista tulla toimeen, samoin kuin kiireellisen sairaanhoidon saanti. Viranomaisten on otettava huomioon muita heikommassa asemassa olevien henkilöiden erityistarpeet, mukaan lukien tarvittaessa ja jos kansallinen lainsäädäntö niin edellyttää, psykologinen tuki.

2. Jäsenvaltioiden on tätä direktiiviä soveltaessaan otettava asianmukaisesti huomioon asianomaisten kolmannen maan kansalaisten turvallisuutta ja suojelua koskevat tarpeet kansallista lainsäädäntöä noudattaen.

– –”

10 Saman direktiivin 8 artiklan, jonka otsikko on ”Oleskeluluvan myöntäminen ja uusiminen”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Harkinta-ajan päätyttyä, tai aiemmin, mikäli toimivaltaiset viranomaiset katsovat asianomaisen kolmannen maan kansalaisen jo tällöin täyttävän b alakohdassa säädetyt edellytykset, jäsenvaltioiden on harkittava,

a) onko hänen oleskeluunsa jäsenvaltion alueella syytä jatkaa tutkinnallisista tai oikeuskäsittelyyn liittyvistä syistä;

b) onko hän selvästi halukas tekemään yhteistyötä; ja

c) onko hän katkaissut kaikki siteet henkilöihin, joita epäillään teoista, jotka voidaan katsoa 2 artiklan b ja c alakohdassa tarkoitetuiksi rikoksiksi.”

Dublin III -asetus

11 Niiden perusteiden ja menettelyjen vahvistamisesta, joiden mukaisesti määritetään kolmannen maan kansalaisen johonkin jäsenvaltioon jättämän turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastuussa oleva jäsenvaltio, 18.2.2003 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 343/2003 (EUVL 2003, L 50, s. 1) kumottiin ja korvattiin 18.7.2013 alkavin vaikutuksin kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön johonkin jäsenvaltioon jättämän kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämisperusteiden ja -menettelyjen vahvistamisesta 26.6.2013 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) N:o 604/2013 (EUVL 2013, L 180, s. 31) (jäljempänä Dublin III -asetus).

12 Dublin III -asetuksen 1 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Tässä asetuksessa vahvistetaan ne perusteet ja menettelyt, joiden mukaisesti määritellään kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön johonkin jäsenvaltioon jättämän kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä vastuussa oleva jäsenvaltio, jäljempänä ’hakemuksen käsittelystä vastuussa oleva jäsenvaltio’.”

13 Kyseisen asetuksen 21 artiklan, jonka otsikko on ”Vastaanottopyynnön esittäminen”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jos jäsenvaltio, jossa kansainvälistä suojelua koskeva hakemus on jätetty, katsoo, että toinen jäsenvaltio on vastuussa hakemuksen käsittelystä, se voi mahdollisimman nopeasti ja joka tapauksessa kolmen kuukauden kuluessa 20 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua hakemuksen jättämispäivästä pyytää tätä toista jäsenvaltiota ottamaan hakijan vastaan.

Sen estämättä, mitä ensimmäisessä alakohdassa säädetään, jos [Eurodac-järjestelmän perustamisesta sormenjälkien vertailua varten asetuksen N:o 604/2013 tehokkaaksi soveltamiseksi sekä jäsenvaltioiden lainvalvontaviranomaisten ja Europolin esittämistä, Eurodac-tietoihin lainvalvontatarkoituksessa tehtäviä vertailuja koskevista pyynnöistä sekä vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen laaja-alaisen tietojärjestelmien operatiivisesta hallinnoinnista vastaavan eurooppalaisen viraston perustamisesta annetun asetuksen (EU) N:o 1077/2011 muuttamisesta 26.6.2013 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston] asetuksen (EU) N:o 603/2013 [(EUVL 2013, L 180, s. 1)] 14 artiklan nojalla tallennettuihin tietoihin saadaan Eurodac-osuma, pyyntö on lähetettävä kahden kuukauden kuluessa kyseisen asetuksen 15 artiklan 2 kohdan mukaisesta osuman saamisesta.

Jollei hakijan vastaanottoa koskevaa pyyntöä ole tehty ensimmäisessä ja toisessa alakohdassa säädetyn ajan kuluessa, vastuu kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä säilyy sillä jäsenvaltiolla, jossa hakemus on jätetty.”

14 Dublin III -asetuksen 26 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä virkkeessä säädetään seuraavaa:

”Jos pyynnön vastaanottanut jäsenvaltio suostuu ottamaan vastaan tai takaisin hakijan tai muun 18 artiklan 1 kohdan c tai d alakohdassa tarkoitettua henkilön, on pyynnön esittäneen jäsenvaltion ilmoitettava asianomaiselle henkilölle päätöksestä siirtää hänet hakemuksen käsittelystä vastuussa olevaan jäsenvaltioon ja tarvittaessa päätöksestä olla käsittelemättä hänen kansainvälistä suojelua koskevaa hakemustaan.”

15 Kyseisen asetuksen 27 artiklassa, jonka otsikko on ”Oikeussuojakeinot”, säädetään seuraavaa:

”1. Hakijalla tai muulla 18 artiklan 1 kohdan c tai d alakohdassa tarkoitettulla henkilöllä on oltava oikeus tehokkaihin oikeussuojakeinoihin niin, että hänellä on mahdollisuus hakea muutosta siirtopäätökseen tai sen uudelleen käsittelyä tuomioistuimessa sekä tosiseikkojen että oikeudellisten seikkojen osalta.

2. Jäsenvaltioiden on säädettävä kohtuullisesta määräajasta, jonka aikana asianomainen henkilö voi käyttää oikeuttaan tehokkaihin oikeussuojakeinoihin 1 kohdan mukaisesti.

3. Siirtopäätöksiin kohdistuvien muutoksenhaun ja uudelleen käsittelyä koskevien hakemusten osalta jäsenvaltioiden on kansallisessa laissaan säädettävä, että

a) muutoksenhaku tai uudelleen käsittely antaa asianomaiselle henkilölle oikeuden jäädä asianomaiseen jäsenvaltioon, kunnes muutoksenhaun tai uudelleen käsittelyn tulos on selvillä; tai

b) siirto lykkääntyy automaattisesti tietyn kohtuullisen ajan, jonka kuluessa tuomioistuimen on päätettävä tarkasteltuaan asiaa perusteellisesti, onko muutoksenhaulla tai uudelleen käsittelyllä lykkäävä vaikutus; tai

c) asianomaisella henkilöllä on mahdollisuus pyytää kohtuullisen ajan kuluessa tuomioistuinta lykkäämään siirtopäätöksen täytäntöönpanoa, kunnes hänen muutoksenhakunsa tai uudelleen käsittelyn tulos on selvillä. – –”

16 Mainitun asetuksen 29 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Hakijan tai muun 18 artiklan 1 kohdan c tai d alakohdassa tarkoitetun henkilön siirto pyynnön esittäneestä jäsenvaltiosta hakemuksen käsittelystä vastuussa olevaan jäsenvaltioon tapahtuu pyynnön esittäneen jäsenvaltion kansallisen lain mukaisesti ja sen jälkeen kun asianomaiset jäsenvaltiot ovat päässeet asiasta yhteisymmärrykseen ja heti kun se on käytännössä mahdollista, kuitenkin viimeistään kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun toinen jäsenvaltio on suostunut pyyntöön ottaa asianomainen henkilö vastaan tai takaisin tai muutoksenhaun tai uudelleen käsittelyn johdosta annetun lopullisen päätöksen tekemisestä, jos sillä on lykkäävä vaikutus 27 artiklan 3 kohdan mukaisesti.

– –

2. Jos siirtoa ei toteuteta kuuden kuukauden määräajan kuluessa, hakemuksen käsittelystä vastuussa oleva jäsenvaltio vapautuu veloitteestaan ottaa asianomainen henkilö vastaan tai takaisin, ja vastuu siirtyy pyynnön esittäneelle jäsenvaltiolle. Määräaikaa voidaan jatkaa enintään yhteen vuoteen, jos siirtoa ei voida suorittaa asianomaisen henkilön vangitsemisen vuoksi, tai enintään kahdeksaantoista kuukauteen, jos asianomainen henkilö on paennut viranomaisia.

– –”

Direktiivi 2001/40/EY

- 17 Kolmansien maiden kansalaisia koskevien maastapoistamispäätösten vastavuoroisesta tunnustamisesta 28.5.2001 annetun neuvoston direktiivin 2001/40/EY (EYVL 2001, L 149, s. 34) 1 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tämän direktiivin tarkoituksena on mahdollistaa jonkin jäsenvaltion, jäljempänä ’päätöksen tehnyt jäsenvaltio’, toimivaltaisen viranomaisen tekemän, toisen jäsenvaltion, jäljempänä ’täytäntöönpanevan jäsenvaltion’, alueella olevaa kolmannen maan kansalaista koskevan maastapoistamispäätöksen tunnustaminen, sanotun kuitenkin rajoittamatta [tarkastusten asteittaisesta lakkauttamisesta yhteisillä rajoilla 14 päivänä kesäkuuta 1985 Benelux-talousliiton valtioiden, Saksan liittotasavallan ja Ranskan tasavallan hallitusten välillä] 14 päivänä kesäkuuta 1985 tehdyn Schengenin sopimuksen [(EYVL 2000, L 239, s. 19)] soveltamista koskevan Schengenissä 19 päivänä kesäkuuta 1990 allekirjoitetun yleissopimuksen – – 23 artiklasta johtuvia velvoitteita ja sen 96 artiklan soveltamista.”

- 18 Kyseisen direktiivin 2 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Tässä direktiivissä tarkoitetaan:

– –

b) ’maastapoistamispäätöksellä’ päätöksen tehneen jäsenvaltion toimivaltaisen hallintoviranomaisen tekemiä maastapoistamista koskevia päätöksiä;

– –”

Direktiivi 2004/38/EY

- 19 Euroopan unionin kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä oikeudesta liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella, asetuksen (ETY) N:o 1612/68 muuttamisesta ja direktiivien 64/221/ETY, 68/360/ETY, 72/194/ETY, 73/148/ETY, 75/34/ETY, 75/35/ETY, 90/364/ETY, 90/365/ETY ja 93/96/ETY kumoamisesta 29.4.2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/38/EY (EUVL 2004, L 158, s. 77) 28 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Vastaanottavan jäsenvaltion on ennen yleiseen järjestykseen tai yleiseen turvallisuuteen liittyviin syihin perustuvan karkottamispäätöksen tekemistä otettava huomioon se, kuinka kauan asianomainen on oleskellut sen alueella, asianomaisen ikä, terveydentila, perhe- ja taloudellinen tilanne, kuinka hyvin asianomainen on kotoutunut vastaanottavan jäsenvaltion yhteiskuntaan ja kulttuuriin, sekä se, missä määrin asianomaisella on yhteyksiä kotimaahansa.

2. Vastaanottava jäsenvaltio voi tehdä karkottamispäätöksen, joka koskee sellaista unionin kansalaista tai tämän perheenjäsentä, tämän kansalaisuudesta riippumatta, jolla on oikeus oleskella pysyvästi jäsenvaltion alueella, ainoastaan yleiseen järjestykseen tai yleiseen turvallisuuteen liittyvistä vakavista syistä.”

Alankomaiden oikeus

- 20 Ulkomaalaislain kokonaisuudistuksesta 23.11.2000 annetun lain (jäljempänä vuoden 2000 ulkomaalaislaki) (Wet tot algehele herziening van de Vreemdelingenwet (Vreemdelingenwet 2000); Stb. 2000, nro 496), sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiassa, 8 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Ulkomaalaisella on oikeus oleskella laillisesti Alankomaissa ainoastaan

--

- k) ajanjaksona, jona ministeri antaa hänelle mahdollisuuden rikosilmoituksen tekemiseen rikoslain (Wetboek van Strafrecht) 273f §:n[, joka koskee ihmiskauppaa,] rikkomisen johdosta”.
- 21 Ulkomaalaislain 30 §:n 1 momentissa täsmennetään, että määräaikaista oleskelulupaa koskevaa hakemusta ei käsitellä, jos Dublin III -asetuksen nojalla osoitetaan, että jokin toinen jäsenvaltio on vastuussa hakemuksen käsittelystä.
- 22 Ulkomaalaisasioita koskevan vuoden 2000 yleiskirjeen (Vreemdelingencirculaire 2000), sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiassa (jäljempänä ulkomaalaisasioita koskeva yleiskirje), B8/3.1 kohta kuuluu seuraavasti:

”Koninklijke Marechausseen [(rajavartiolaitos, Alankomaat; jäljempänä KMar)] päälliköllä on samat toimivaltuudet kuin poliisiylijohtajalla silloin, jos ulkomaalaisen osalta on viitteitä ihmiskaupasta. --

Immigratie- en Naturalisatiedienst [(maahanmuutto- ja kansalaisuusvirasto, Alankomaat; jäljempänä IND)] erottaa toisistaan seuraavat kolme oleskeluoikeutta koskevaa tilannetta, jotka liittyvät ihmiskaupan uhrien ja todistajina olevien ilmiantajien väliaikaiseen oleskeluoikeuteen:

1. ihmiskaupan uhreille annettava harkinta-aika
2. ihmiskaupan uhreille annettava oleskelulupa ja
3. ihmiskaupan todistajina oleville ilmiantajille annettava oleskelulupa.

1. Harkinta-aika

Ulkomaalaislain 8 §:n k kohdan mukaisesti ihmiskaupan uhreiksi oletetuille annetaan enintään kolmen kuukauden pituinen harkinta-aika, jonka kuluessa heidän on päätettävä, haluavatko he tehdä rikosilmoituksen ihmiskaupasta tai tehdä muulla tavoin yhteistyötä ihmiskaupasta epäiltyä koskevien tietojen hankinnassa tai rikostutkinnassa tai tämän henkilön tuomitsemiseksi vai luopuvatko he niiden tekemisestä.

Poliisi tai KMar antaa oletetulle uhrille harkinta-ajan heti, jos on pienintäkään viitettä ihmiskaupasta, ja/tai Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheidin (sosiaali- ja työasioiden tarkastusvirasto, Alankomaat) aloitteesta --

IND keskeyttää ihmiskaupan oletetun uhrin poistamisen Alankomaista harkinta-ajaksi.

Harkinta-aika annetaan vain kerran eikä sitä voi jatkaa.

Harkinta-aika voidaan antaa yksinomaan ulkomaalaisille, jotka oleskelevat laittomasti Alankomaissa ja jotka

- ovat tai ovat olleet rikoslain 273f §:ssä säädetyn rikoksen uhreja
- eivät vielä ole olleet Alankomaissa rikoslain 273f §:ssä säädetyn rikoksen uhreja mutta ovat mahdollisesti ihmiskaupan uhreja tai
- eivät ole saaneet mitään pääsyä Alankomaiden kuningaskunnan alueelle mutta ovat mahdollisesti ihmiskaupan uhreja, kun otetaan huomioon, että KMar, tarvittaessa yhteistyössä syyttäviviranomaisen kanssa, antaa harkinta-ajan pienimmästäkin ihmiskauppaa koskevasta viitteestä.

Ihmiskaupan todistajina olevilla ilmiantajilla ei ole mahdollisuutta saada harkinta-aikaa.

IND myöntää harkinta-ajan säilöönnotetuille ulkomaalaisille yksinomaan syyttäjän ja poliisin tai KMarin suostumuksella.

Harkinta-aikana oletetun uhrin on ilmoitauduttava kerran kuukaudessa poliisin tai KMarin paikallisyksilölle, jonka piiriin hänet on hallinnollisesti määrätty.

Harkinta-aika päättyy silloin, kun

- poliisi tai KMar toteaa, että oletettu uhri on harkinta-ajan kuluessa lähtenyt 'tuntemattomaan määränpähän'
- oletettu uhri ilmoittaa harkinta-ajan kuluessa luopuvansa rikosilmoituksen tekemisestä tai muulla tavoin yhteistyön tekemisestä ihmiskaupasta epäiltyä koskevien tietojen hankinnassa tai rikostutkinnassa tai tämän henkilön tuomitsemiseksi
- oletettu uhri on tehnyt rikosilmoituksen ihmiskaupasta ja allekirjoittanut pöytäkirjan tai tehnyt yhteistyötä ihmiskaupasta epäiltyä koskevien tietojen hankinnassa tai rikostutkinnassa tai tämän henkilön tuomitsemiseksi tai
- oletettu uhri jättää oleskelulupahakemuksen (muulla kuin tässä momentissa tarkoitettulla perusteella).

Harkinta-ajan päättyessä IND lopettaa maastapoistamisen keskeyttämisen.”

Pääasian tosiseikat ja ennakkoratkaisukysymykset

- 23 Tehtyään kolme turvapaikkahakemusta Italiassa ja lisäksi yhden turvapaikkahakemuksen Belgiassa pääasian kantaja, joka on Nigerian kansalainen, haki turvapaikkaa Alankomaista 26.4.2019.

- 24 Alankomaiden kuningaskunta esitti 3.6.2019 Italian tasavallalle Dublin III -asetuksen 18 artiklan 1 kohdan d alakohdassa tarkoitettua pyynnön ottaa asianomainen henkilö takaisin. Italian tasavalta suostui tähän takaisin ottamiseen 13.6.2019.
- 25 Valtiosihteeri ilmoitti 18.7.2019 pääasian kantajalle aikovansa hylätä hänen turvapaikkahakemuksensa tutkimatta sitä, koska Italian tasavalta oli Dublin III -asetuksen mukaisesti hänen hakemuksensa käsittelystä vastuussa oleva jäsenvaltio.
- 26 Pääasian kantaja ilmoitti 30.7.2019, että hän oli joutunut ihmiskaupan uhriksi Italiassa ja että hän oli tunnistanut yhden tämän rikoksen tekijöistä alankomaalaisessa vastaanottokeskuksessa. Ulkomaalaisasioista vastaava poliisiviranomainen kuuli häntä tästä asiasta.
- 27 Valtiosihteeri kieltäytyi 12.8.2019 tekemällään päätöksellä käsittelemästä pääasian kantajan turvapaikkamenettelyssä myönnettävää väliaikaista oleskelulupaa koskevaa hakemusta, koska Italian tasavalta oli Dublin III -asetuksen nojalla sen käsittelystä vastuussa oleva jäsenvaltio. Valtiosihteeri määräsi tällä päätöksellä pääasian kantajan siirrettäväksi Italiaan.
- 28 Pääasian kantaja teki 3.10.2019 Alankomaiden viranomaisille rikosilmoituksen, koska hän oli ollut ihmiskaupan uhri.
- 29 Unionin tuomioistuimelle esitettyjen tietojen mukaan syyttäväviranomainen oli tutkinnan jälkeen katsonut, ettei mikään seikka Alankomaissa tukenut pääasian kantajan rikosilmoitusta. Koska pääasian kantajan kanssa tehtävä yhteistyö Alankomaissa suoritettavassa rikostutkinnassa ei ollut siten tarpeen, hänen rikosilmoituksensa tutkinta on esitettyjen tietojen mukaan lopetettu ilman jatkotoimia.
- 30 Pääasian kantaja nosti 12.8.2019 tehdystä päätöksestä kanteen ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa. Hän vetoaa muun muassa siihen, että tämä päätös on lainvastainen, koska hänelle olisi pitänyt antaa direktiivin 2004/81 6 artiklan mukaisesti harkinta-aika.
- 31 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan asiassa on ratkaistava, olisiko pääasian kantajalle pitänyt jonakin ajankohtana 30.7.2019 alkaen antaa tämän direktiivin 6 artiklan 1 kohdassa säädetty harkinta-aika, ja jos olisi, saattoiko valtiosihteeri toteuttaa toimenpiteitä valmistellakseen pääasian kantajan poistamista Alankomaiden alueelta, vaikka tätä harkinta-aikaa ei ollut annettu, ja – tämän kysymyksen jatkona – onko 12.8.2019 tehty päätös kyseisen direktiivin 6 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu maastapoistamistoimenpide. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii myös, mitä johtopäätöksiä on tehtävä siitä, että ulkomaalaisasioita koskevassa yleiskirjeessä mainittuja seikkoja lukuun ottamatta Alankomaiden oikeudessa ei määritellä kyseisen harkinta-ajan kestoa tai alkamishetkeä ja että direktiivin 2004/81 6 artiklan 1 kohtaa ei näin ollen ole saatettu osaksi Alankomaiden oikeutta.
- 32 Tässä tilanteessa rechtbank Den Haag (Haagin alioikeus, Alankomaat) on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:
- ”1) a) Onko niin, että Alankomaiden jätettyä [direktiivin 2004/81] 6 artiklan 1 kohdassa taatun harkinta-ajan alkamishetken määrittelemättä kansallisen lainsäädännön mukaisesti tätä säännöstä on tulkittava siten, että harkinta-aika alkaa suoraan lain nojalla silloin, kun kolmannen maan kansalainen ilmoittaa ihmiskaupasta Alankomaiden viranomaisille?

- b) Onko niin, että Alankomaiden jätettyä [direktiivin 2004/81] 6 artiklan 1 kohdassa taatun harkinta-ajan keston määrittelemättä kansallisen lainsäädännön mukaisesti tätä säännöstä on tulkittava siten, että harkinta-aika päättyy suoraan lain nojalla sen jälkeen, kun ihmiskaupasta on tehty rikosilmoitus tai kyseinen kolmannen maan kansalainen ilmoittaa luopuvansa rikosilmoituksen tekemisestä?
- 2) Tarkoitetaanko [direktiivin 2004/81] 6 artiklan 2 kohdan mukaisilla maastapoistamistoimenpiteillä myös toimenpiteitä, joilla kolmannen maan kansalainen poistetaan jäsenvaltion alueelta toisen jäsenvaltion alueelle?
- 3) a) Onko [direktiivin 2004/81] 6 artiklan 2 kohta esteenä siirtopäätöksen tekemiselle kyseisen artiklan 1 kohdassa taatun harkinta-ajan kuluessa?
b) Onko [direktiivin 2004/81] 6 artiklan 2 kohta esteenä jo tehdyn siirtopäätöksen täytäntöönpanolle tai täytäntöönpanon valmistelulle kyseisen artiklan 1 kohdassa taatun harkinta-ajan kuluessa?”

Ennakkoratkaisupyynnön tarkastelu

Tutkittavaksi ottaminen

- 33 Alankomaiden ja Tšekin hallitukset epäilevät, onko ennakkoratkaisukysymyksillä merkitystä pääasian ratkaisun kannalta.
- 34 Tšekin hallituksen mukaan ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen pyytämällä direktiivin 2004/81 6 artiklan tulkinnalla ei selvästikään ole yhteyttä pääasian kantajan tilanteeseen. Yhtäältä viimeksi mainittu vain väittää joutuneensa ihmiskauppaan liittyvien rikosten uhriksi, vaikka direktiivin 2004/81 3 artiklan mukaan direktiiviä sovelletaan ainoastaan sellaisiin kolmansien maiden kansalaisiin, ”jotka ovat tai ovat olleet” tällaisten rikosten uhreja. Tšekin hallitus toteaa toisaalta, ettei ennakkoratkaisupyynnöstä ilmene, että toimivaltaiset viranomaiset olisivat tutkineet, voidaanko pääasian kantajaan soveltaa direktiivin 2004/81 5 artiklan ensimmäisen kohdan nojalla kyseistä direktiiviä.
- 35 Alankomaiden hallitus puolestaan väittää, että mainitun direktiivin 6 artiklaa ei sovelleta kolmannen maan kansalaiseen, joka – pääasian kantajan tavoin – oleskelee laillisesti kyseisen jäsenvaltion alueella kansainvälisen suojelun hakijan ominaisuudessa.
- 36 Tältä osin on muistutettava, että unionin oikeutta koskevilla kysymyksillä oletetaan olevan merkitystä asian ratkaisemisen kannalta. Unionin tuomioistuin voi kieltäytyä vastaamasta kansallisen tuomioistuimen esittämään ennakkoratkaisukysymykseen vain, jos on ilmeistä, että unionin oikeuden tulkitsemisella, jota kansallinen tuomioistuin on pyytänyt, ei ole mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tosiseikkoihin tai kohteeseen tai jos kyseinen ongelma on luonteeltaan hypoteettinen taikka jos unionin tuomioistuimella ei ole tiedossaan niitä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, jotka ovat tarpeen, jotta se voisi antaa hyödyllisen vastauksen sille esitettyihin kysymyksiin (tuomio 15.12.1995, Bosman, C-415/93, EU:C:1995:463, 59 ja 61 kohta ja tuomio 25.11.2021, Luxemburgin valtio (Verovelvollisten ryhmää koskevat tiedot), C-437/19, EU:C:2021:953, 81 kohta).

- 37 Jotta unionin oikeutta voitaisiin tulkita siten, että tulkinta olisi kansalliselle tuomioistuimelle hyödyllinen, sen on määritettävä esittämiinsä kysymyksiin liittyvät tosiseikat ja oikeudelliset seikat tai ainakin selostettava ne tosiseikkoja koskevat lähtökohdat, joihin nämä kysymykset perustuvat. Ennakkoratkaisupyyntö on lisäksi ilmoitettava täsmällisesti ne syyt, joiden perusteella kansallinen tuomioistuin on epävarma unionin oikeuden tulkinnasta ja on päätenyt siihen, että ennakkoratkaisukysymysten esittäminen unionin tuomioistuimelle on tarpeellista (tuomio 10.3.2022, Commissioners for Her Majesty's Revenue and Customs (Kattava sairausvakuutusturva), C-247/20, EU:C:2022:177, 75 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 38 Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisupyyntö koskee lähinnä sitä, olisiko siitä lähtien, kun pääasian kantaja, Nigerian kansalainen, joka on tehnyt kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen Alankomaissa sen jälkeen, kun hän on jättänyt tällaiset hakemukset Italiassa ja Belgiassa, on ilmoittanut Alankomaiden viranomaisille joutuneensa ihmiskauppaan liittyvien rikosten uhriksi sekä Italiassa että Alankomaissa, näiden viranomaisten pitänyt myöntää hänelle 6 artiklan 1 kohdassa säädetty harkinta-aika ennen kuin voitiin 12.8.2019 tehdä laillisesti päätös hänen siirtämisestään Italian tasavallan alueelle Dublin III -asetuksen mukaisesti; ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee myös, olisiko kyseinen päätös luokiteltava direktiivin 2004/81 6 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuksi maastapoistamistoimenpiteeksi.
- 39 Koska ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on ratkaistava kysymys siitä, ovatko Alankomaiden viranomaiset rikkoneet direktiivin 2004/81 6 artiklaa pääasiassa evätessään pääasian kantajalta tämän artiklan nojalla annetut takeet, ei ole mitenkään ilmeistä, ettei pyydetyllä unionin oikeuden tulkitsemisella olisi selvästi yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tosiseikkoihin tai kohteeseen.
- 40 Näin ollen Tšekin ja Alankomaiden hallitusten väite, jonka mukaan direktiivin 2004/81 6 artiklaa ei sovelleta pääasiassa, ei liity ennakkoratkaisupyyntöön tutkittavaksi ottamiseen vaan se koskee esitettyjen kysymysten aineellista arviointia (ks. vastaavasti tuomio 19.3.2020, "Agro In 2001", C-234/18, EU:C:2020:221, 44 kohta ja tuomio 28.10.2021, Komisia za protivodeystvie na koruptsiyata i za otnemane na nezakonno pridobitoto imushtestvo, C-319/19, EU:C:2021:883, 25 kohta).
- 41 Ennakkoratkaisupyyntö voidaan näin ollen ottaa tutkittavaksi.

Asiakysymys

- 42 Ennakkoratkaisupyyntöä esitettyjen kysymysten tutkintajärjestyksen osalta on todettava, että on vastattava aluksi toiseen kysymykseen, joka koskee direktiivin 2004/81 6 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua maastapoistamistoimenpiteen käsitteen tulkintaa ja sitä, kattaako tämä käsite päätöksen, jolla jäsenvaltio siirtää kolmannen maan kansalaisen toiseen jäsenvaltioon Dublin III -asetuksen mukaisesti. Tämän jälkeen on vastattava kolmanteen kysymykseen, jolla kyseinen tuomioistuin tiedustelee direktiivin 2004/81 6 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua kiellon ulottuvuudesta. Lopuksi on tutkittava ensimmäistä kysymystä, jolla ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kyseisen direktiivin 6 artiklan 1 kohdassa säädettyyn harkinta-aikaan sovellettavista laskentasäännöistä.

Toinen kysymys

– Alustavat toteamukset

- 43 Ennen toisen kysymyksen tarkastelua on vastattava ensinnäkin tämän tuomion 34 kohdassa mainittuun Tšekin hallituksen esittämään väitteeseen, jonka mukaan direktiivin 2004/81 6 artiklassa säädettyä harkinta-aikaa ei pidä myöntää kolmannen maan kansalaiselle, joka vain väittää joutuneensa ihmiskauppaan liittyvien rikosten uhriksi.
- 44 Tältä osin on todettava, että direktiivin 2004/81 1 artiklan mukaan direktiivin tarkoituksena on määritellä ehdot, jotka koskevat määräaikaisten oleskelulupien myöntämistä sellaisille kolmansien maiden kansalaisille, jotka tekevät yhteistyötä ihmiskaupan tai laittoman maahantulon avustamisen torjumiseksi.
- 45 Kyseisen direktiivin 3 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on sovellettava kyseistä direktiiviä kolmannen maan kansalaisiin, jotka ovat tai ovat olleet ihmiskauppaan liittyvien rikosten uhreja, vaikka he olisivat tulleet jäsenvaltioiden alueelle laittomasti.
- 46 Mainitun direktiivin 5 artiklan ensimmäisessä kohdassa asetetaan toimivaltaisille kansallisille viranomaisille velvollisuus ilmoittaa kaikille kolmansien maiden kansalaisille tässä direktiivissä annetuista takeista, jos ne katsovat, että sitä ”voidaan soveltaa” heihin. Näihin takeisiin kuuluu direktiivin 2004/81 johdanto-osan 11 perustelukappaleen mukaan oikeus saada direktiivin 6 artiklan 1 kohdassa säädetty harkinta-aika.
- 47 Tämän harkinta-ajan tarkoituksena on kyseisen direktiivin 6 artiklan 1 kohdan mukaan varmistaa, että kyseiset kolmannen maan kansalaiset voivat toipua kokemuksistaan ja päästä rikoksiin, joiden uhreja he ovat tai ovat olleet, syyllistyneiden henkilöiden vaikutuspiiristä niin, että he kykenevät tekemään perustellun päätöksen siitä, tekevätkö he yhteistyötä toimivaltaisten viranomaisten kanssa.
- 48 Mainitun direktiivin 6 artiklan 2 kohdassa säädetään, että harkinta-ajan kuluessa ja siihen asti, kun toimivaltaiset viranomaiset ovat tehneet päätöksen, asianomaisilla kolmannen maan kansalaisilla on oikeus saada 7 artiklassa tarkoitettu kohtelu, eikä heitä koskevaa maastapoistamistoimenpidettä saa panna täytäntöön.
- 49 Kun direktiivin 2004/81 6 artiklan 2 kohdassa täsmennetään, että harkinta-ajan kuluessa kyseisille kolmannen maan kansalaisille myönnettyjä toimenpiteitä sovelletaan ”siihen asti, kun toimivaltaiset viranomaiset ovat tehneet päätöksen”, siinä viitataan implisiittisesti kyseisen direktiivin 8 artiklaan, jonka nojalla näille kansalaisille voidaan myöntää tietyin edellytyksin oleskelulupa harkinta-ajan päätyttyä tai aiemmin. Mainitun direktiivin 8 artiklan 1 kohdasta ja erityisesti sen c alakohdasta seuraa, ettei tällaisen oleskeluoikeuden myöntäminen edellytä sen osoittamista, että kyseiset kansalaiset ovat tai ovat olleet ihmiskauppaan liittyvien rikosten uhriina. Tästä seuraa sitä suuremmalla syyllä, että samat kansalaiset voivat saada mainitun direktiivin 6 artiklassa vahvistetun harkinta-ajan, vaikka ei ole osoitettu, että he ovat tai ovat olleet tällaisten rikosten uhreja. Tältä osin direktiivin 2004/81 5 ja 6 artiklasta, kun niitä luetaan yhdessä, ilmenee, että tällainen harkinta-aika on annettava jokaiselle kolmannen maan kansalaiselle heti, kun asianomaisella jäsenvaltiolla on perusteltu syy katsoa, että kyseinen kolmannen maan kansalainen voi olla tai hän on voinut olla ihmiskauppaan liittyvien rikosten

uhri, mistä on välttämättä kyse silloin, kun kyseinen kansalainen vetoaa jossakin hänen asiaansa käsittelevässä viranomaisessa riittävän uskottavasti siihen, että häneen kohdistuu tai on kohdistunut tällaisia rikoksia.

- 50 Nyt käsiteltävässä asiassa unionin tuomioistuimen käytettävissä olevasta asiakirja-aineistosta ilmenee, että ennen 12.8.2019 tehtyä päätöstä, jonka laillisuutta ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on valvottava, pääasian kantaja väitti joutuneensa ihmiskaupan uhriksi, ilmoitti haluavansa tehdä tätä koskevan ilmoituksen ja sanoi tunnustaneensa yhden rikoksen tekijöistä vastaanottokeskuksessa Alankomaissa. Vaikuttaa siis siltä, että pääasian kantaja on väittänyt riittävän uskottavasti joutuneensa ihmiskaupan uhriksi, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on kuitenkin tarkistettava.
- 51 Toiseksi Alankomaiden hallituksen väitteestä, jonka mukaan direktiivin 2004/81 6 artiklassa säädetty harkinta-aika ei luonteeltaan ole sovellettavissa kansainvälisen suojelun hakijaan siltä osin kuin tämä oleskelee laillisesti jäsenvaltion alueella eikä näin ollen kuulu kyseisen direktiivin soveltamisalaan, on huomattava, ettei missään kyseisen direktiivin säännöksessä erotella asianomaisten kolmansien maiden kansalaisia heidän jäsenvaltion alueella oleskelunsa laillisuuden tai laittomuuden perusteella. Kun kyseisen direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa sitä vastoin todetaan, että sitä sovelletaan ihmiskauppaan liittyvien rikosten uhreihin, ”vaikka he olisivat tulleet jäsenvaltioiden alueelle laittomasti”, siinä ei mitenkään suljeta pois tällaisilta uhreilta, jotka ovat saapuneet laillisesti jäsenvaltion alueelle ja oleskelevat siellä laillisesti, kyseisessä direktiivissä annettuja takeita.
- 52 Lisäksi direktiivin 2004/81 johdanto-osan neljännestä perustelukappaleesta ilmenee, että oikeudet, jotka direktiivissä annetaan tietyille kolmansien maiden kansalaisille, eivät rajoita niitä takeita, jotka he mahdollisesti saavat kansainvälistä suojelua hakevina henkilöinä. Tästä seuraa, että unionin lainsäätäjä ei ole mitenkään sulkenut pois sitä, että direktiivissä 2004/81 voidaan myöntää muita oikeuksia kuin ne oikeudet, jotka näille kolmansien maiden kansalaisille myönnetään kansainvälisen suojelun hakijoina, kun otetaan huomioon muun muassa heidän erityiseen haavoittuvuuteensa liittyvät erityistarpeet, kuten kyseisen direktiivin 7 artiklan 2 kohdassa viitatu turvallisuutta ja kansallisten viranomaisten antamaa suojelua koskevat tarpeet.

– *Asiakysymys*

- 53 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee toisella kysymyksellään lähinnä, onko direktiivin 2004/81 6 artiklan 2 kohtaa tulkittava siten, että maastapoistamistoimenpiteen käsitteen soveltamisalaan kuuluu toimenpide, jolla kolmannen maan kansalainen siirretään jäsenvaltion alueelta toisen jäsenvaltion alueelle Dublin III -asetuksen mukaisesti.
- 54 Tässä yhteydessä on huomattava, että direktiivissä 2004/81 ei määritellä maastapoistamistoimenpiteen käsitettä eikä siinä viitata nimenomaisesti jäsenvaltioiden oikeuteen sen sisällön ja ulottuvuuden määrittämiseksi. Näin ollen tätä käsitettä on tulkittava itsenäisesti ja yhtenäisesti direktiivissä 2004/81 tarkoitettuun tavoin (ks. vastaavasti tuomio 15.4.2021, *The North of England P & I Association*, C-786/19, EU:C:2021:276, 49 kohta).

- 55 Unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin oikeuden säännöksen tai määräyksen tulkitsemisessa on otettava huomioon paitsi sen sanamuoto myös sen asiayhteys ja sillä säännöstöllä tavoitellut päämäärät, jonka osa säännös tai määräys on (tuomio 1.8.2022, Vyriausioji tarnybinės etikos komisija, C-184/20, EU:C:2022:601, 121 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 56 Tältä osin on todettava, että sana ”maastapoistaminen” tavanomaisessa merkityksessään ei mahdollista sen määrittämistä, onko alue, josta maastapoistettavan henkilön on poistuttava, kyseessä olevan maastapoistamistoimenpiteen toteuttaneen jäsenvaltion vai koko Euroopan unionin alue. Direktiivin 2004/81 tavoitteista ja sen 6 artiklan 1 kohdan asiayhteydestä seuraa kuitenkin, että toimenpide, jonka täytäntöönpano on kielletty kyseisen artiklan nojalla, on toimenpide, jolla asianomainen määrätään poistumaan asianomaisen jäsenvaltion alueelta.
- 57 Ensinnäkin direktiivin 2004/81 tavoitteista on todettava, kuten kyseisen direktiivin 1 artiklasta ja sen johdanto-osan 2, 4 ja 11 perustelukappaleesta ilmenee, että kyseisellä direktiivillä pyritään kahteen tavoitteeseen eli keskittämään ponnistelut rikollisjärjestöjen tunnistamiseen ja hajottamiseen ja samalla suojaamaan ihmiskaupan uhrien oikeuksia antamalla näille uhreille tietyn ajanjakson ajan erityisesti mahdollisuus miettiä, haluavatko he tehdä yhteistyötä kansallisen poliisi-, syyttäjä- ja oikeusviranomaisten kanssa tällaisen rikollisuuden torjumiseksi.
- 58 Näiden kahden, ihmiskaupan uhrin oikeuksien suojelua ja syytetoimien tehokkuutta koskevan tavoitteen mukaisesti direktiivillä 2004/81 on otettu käyttöön sen 6 artiklan 1 kohdassa säädetty harkinta-aika, jonka tarkoituksena on, kuten kyseisessä säännöksessä säädetään, taata se, että kyseiset kolmannen maan kansalaiset voivat toipua kokemuksistaan ja päästä rikoksiin, joiden uhreja he ovat tai ovat olleet, syyllistyneiden henkilöiden vaikutuspiiristä niin, että he kykenevät tekemään perustellun päätöksen siitä, tekevätkö he yhteistyötä toimivaltaisten viranomaisten kanssa.
- 59 Myös näiden kahden tavoitteen perusteella kyseisenä harkinta-aikana direktiivin 2004/81 6 artiklan 2 kohdassa edellytetään yhtäältä, että jäsenvaltio, jonka alueella asianomainen henkilö oleskelee, täyttää muun muassa kyseisen henkilön keskeiset tarpeet myöntämällä hänelle kyseisen direktiivin 7 artiklassa tarkoitetun kohtelun, ja toisaalta, että se luopuu kyseisenä aikana kaikista maastapoistamistoimenpiteistä ja antaa asianomaiselle henkilölle luvan jäädä väliaikaisesti kyseiselle alueelle ”siihen asti, kun toimivaltaiset viranomaiset ovat tehneet päätöksen”. Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 69 kohdassa, nämä vaatimukset liittyvät toisiinsa, sillä direktiivin 2004/81 7 artiklassa tarkoitettua apua ja tukea, jota on annettava harkinta-aikana, ei voida kaikilta osin antaa kolmansien maiden kansalaisille, jotka ovat poistuneet kyseisen jäsenvaltion alueelta.
- 60 Se, että mainitun harkinta-ajan kuluessa direktiivin 2004/81 6 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun maastapoistamistoimenpiteen, jonka täytäntöönpano on kielletty, ei katsottaisi kattavan Dublin III -asetuksen nojalla tehtyä päätöstä siirrosta toiseen jäsenvaltioon, olisi näin ollen omiaan vaarantamaan kyseisen direktiivin kahden tavoitteen saavuttamisen.
- 61 Yhtäältä nimittäin tällaisen siirtopäätöksen täytäntöönpano direktiivin 2004/81 6 artiklan 1 kohdassa säädetyn harkinta-ajan kuluessa johtaisi siihen, että ihmiskaupan uhri jätettäisiin niiden erityisten apupalvelujen ulkopuolelle, joista hän on voinut saada tukea, ja siten hänelle direktiivin 2004/81 7 artiklan nojalla kyseisessä jäsenvaltiossa myönnetty kohtelu lopetettaisiin, mikä haittaisi tämän uhrin toipumista ja siten lisäisi tämän haavoittuvuutta.

- 62 Toisaalta tällaisen päätöksen täytäntöönpano siinä varhaisessa vaiheessa, johon ihmiskaupan uhrille myönnetty harkinta-aika kuuluu, olisi omiaan vahingoittamaan kyseisen uhrin yhteistyötä rikostutkinnassa ja/tai tuomioistuinmenettelyssä. Se, että mainittu uhri siirretään toiseen jäsenvaltioon ennen kuin hän on voinut harkinta-ajan kuluessa ilmaista halukkuutensa tehdä yhteistyötä kyseisessä tutkinnassa ja/tai menettelyssä, paitsi veisi toimivaltaisilta viranomaisilta todistajan, joka voisi olla erityisen hyödyllinen kyseisen rikoksen tekijöiden syytteesen asettamiseksi, myös johtaisi paradoksaalisesti siihen, että asianomainen henkilö poistettaisiin toimivaltaisen jäsenvaltion alueelta, vaikka hänen pitäisi olla siellä, jotta hän voisi kaikin tarvittavin tavoin osallistua kyseiseen tutkintaan ja/tai menettelyyn.
- 63 Toiseksi siitä asiayhteydestä, johon direktiivin 2004/81 6 artiklan 1 kohdassa säädetty harkinta-aika kuuluu, on muistutettava, että kyseisen direktiivin 5 artiklan mukaan kyseisen jäsenvaltion toimivaltaisilla viranomaisilla on ihmiskaupan uhria kohtaan velvollisuus ilmoittaa etukäteen kyseisen ”direktiivin mukaisista mahdollisuuksista”. Näihin mahdollisuuksiin kuuluu paitsi mahdollisuus saada kyseinen harkinta-aika myös mahdollisuus saada direktiivin 2004/81 7 artiklassa säädettyjä apu- ja tukitoimenpiteitä ja tietyn edellytyksin kyseisen direktiivin 8 artiklan mukainen väliaikainen oleskelulupa, joka on sen johdanto-osan yhdeksännen perustelukappaleen mukaan uhrille ”riittävä kannuste” tehdä yhteistyötä toimivaltaisten viranomaisten kanssa.
- 64 Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 67 kohdassa, tämä ilmoittamisvelvollisuus menettäisi tehokkaan vaikutuksensa, jos asianomainen jäsenvaltio saisi direktiivin 2004/81 6 artiklan 1 kohdassa säädetyn harkinta-ajan kuluessa siirtää asianomaisen henkilön toiseen jäsenvaltioon, vaikka asianomainen jäsenvaltio on sitoutunut myöntämään hänelle tämän määräajan kuluessa oikeuden edellä mainittuihin toimenpiteisiin ja väliaikaisen oleskeluluvan sen alueella viimeistään tällaisen harkinta-ajan päättyessä, kun kyseisen direktiivin 8 artiklassa säädetty edellytykset täyttyvät.
- 65 Edellä esitettyä tulkintaa ei voida horjuttaa ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mainitsemien direktiivien 2001/40 ja 2004/38 tarkastelulla. Riittää, kun todetaan, että kyseiset direktiivit, jotka eivät itsessään sisällä mitään maastapoistamistoimenpiteen käsitteen määritelmää, eivät mahdollista yksiselitteisen päätelmän tekemistä tällaisen käsitteen maantieteellisestä ulottuvuudesta direktiivissä 2004/81 tarkoitettulla tavalla. Saksan hallituksen väitettä, joka tukeutuu erityisesti direktiiviin 2001/40 ja jonka mukaan maastapoistamistoimenpiteen käsitettä käytetään tyypillisesti suhteissa kolmansiin maihin, horjuttaa tiukasti sananmukaiselta kannalta tämän käsitteen käyttäminen erityisesti direktiivin 2004/38 28 artiklassa, joka epäilyksettä koskee vain maastapoistamista jäsenvaltion alueelta eikä maastapoistamista koko unionin alueelta. Direktiivissä 2004/81 ei myöskään viitata asetuksen N:o 343/2003, joka oli voimassa kyseisen direktiivin antamisajankohtana ja joka kumottiin ja korvattiin 18.7.2013 alkaen Dublin III -asetuksella, jossa ei myöskään mainita viimeksi mainittua direktiiviä, säännöksiin.
- 66 Edellä todettujen seikkojen perusteella toiseen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 2004/81 6 artiklan 2 kohta on tulkittava siten, että maastapoistamistoimenpiteen käsitteen soveltamisalaan kuuluu toimenpide, jolla kolmannen maan kansalainen siirretään jäsenvaltion alueelta toiseen jäsenvaltioon Dublin III -asetuksen mukaisesti.

Kolmas kysymys

- 67 Kolmannella kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuimien tiedusteleo lähinnä, onko direktiivin 2004/81 6 artiklan 2 kohtaa tulkittava siten, että se on esteenä sille, että Dublin III -asetukseen perustuva päätös kolmannen maan kansalaisen siirtämisestä tehdään tai pannaan täytäntöön tai sen täytäntöönpanon valmistelutoimet aloitetaan kyseisen direktiivin 6 artiklan 1 kohdassa säädetyn harkinta-ajan kuluessa.
- 68 Direktiivin 2004/81 6 artiklan 2 kohdan mukaan tämän harkinta-ajan kuluessa asianomaisten kolmansien maiden kansalaisten ”maastapoistamistoimenpidettä [ei] saa panna täytäntöön”.
- 69 Kun otetaan huomioon direktiivin 2004/81 6 artiklan 2 kohdan sanamuoto, siinä ei siis kielletä maastapoistamispäätöksen tekemistä eikä muiden sen täytäntöönpanoa valmistelevien toimenpiteiden toteuttamista.
- 70 Toiseen kysymykseen annetun vastauksen perusteella tämä säännös on näin ollen esteenä ainoastaan sille, että kyseisen direktiivin 6 artiklan 1 kohdan mukaisesti myönnetyn harkinta-ajan kuluessa Dublin III -asetuksen nojalla tehty siirtopäätös, joka koskee mainitun direktiivin soveltamisalaan kuuluvia kolmansien maiden kansalaisia, pantaisiin täytäntöön.
- 71 Kuten julkisasiamies on pääasiallisesti todennut ratkaisuehdotuksensa 88 kohdassa, on kuitenkin tärkeää, että kun toimivaltaiset kansalliset viranomaiset toteuttavat siirtopäätöksen täytäntöönpanoa valmistelevia toimenpiteitä direktiivin 2004/81 6 artiklan 1 kohdassa säädetyn harkinta-ajan kuluessa, ne eivät vaaranna tämän tuomion 58 kohdassa mainittuja kyseisen säännöksen kahta tavoitetta. Vaikka siis kyseisen päätöksen täytäntöönpanoa valmistelevien toimenpiteiden toteuttaminen tämän harkinta-ajan kuluessa ei ole kiellettyä, se ei kuitenkaan saa poistaa harkinta-ajan tehokasta vaikutusta, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tarkistettava pääasiassa. Näin voisi olla erityisesti, jos tällaisen päätöksen täytäntöönpanoa valmistelevat toimenpiteet muodostuvat ihmiskaupan uhrin säilöön ottamisesta hänen siirtämistään varten, koska tällaiset valmistelevat toimenpiteet eivät hänen haavoittuvaisuutensa vuoksi voi mahdollistaa hänen toipumistaan tai yhteistyön tekemistä sen jäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten kanssa, jonka alueella hän oleskelee.
- 72 On lisättävä, että direktiivin 2004/81 6 artiklan 2 kohdan tällainen tulkinta ei ole omiaan vaarantamaan niiden selvästi määriteltujen ja suhteellisen lyhyiden määräaikojen noudattamista, jotka liittyvät kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelyvastuun siirtämistä pyynnön vastaanottaneelle jäsenvaltiolle koskevaan hallinnolliseen menettelyyn Dublin III -asetuksen säännösten nojalla.
- 73 Näin ollen tämän tuomion 69 kohdasta ilmenee ensinnäkin, että harkinta-ajan myöntäminen kansainvälisen suojelun hakijalle ei estä jäsenvaltiota, jonka alueella hän on, esittämästä harkinta-ajan kuluessa kyseisen asetuksen 21 artiklan 1 kohdan mukaisesti pyyntöä siitä, että toinen jäsenvaltio ottaa kyseisen hakijan vastaan, ja jos tämä jäsenvaltio hyväksyy pyynnön, tekemästä harkinta-ajan kuluessa päätöstä siirtämisestä vastaanottopyynnön näin saaneeseen jäsenvaltioon.
- 74 Lisäksi pitää tosin paikkansa, että mainitun asetuksen 29 artiklan 1 ja 2 kohdan mukaan pyynnön esittäväällä jäsenvaltiolla on tämän jälkeen hakijan siirtämiseksi kuuden kuukauden määräaika siitä, kun toinen jäsenvaltio on suostunut pyyntöön ottaa asianomainen henkilö vastaan tai siirtopäätöksestä tehdystä muutoksenhausta taikka kyseisen päätöksen tosiseikkojen ja

oikeudellisten seikkojen uudelleen käsittelystä annetun lopullisen päätöksen tekemisestä, jos sillä on saman asetuksen 27 artiklan 3 kohdan mukaisesti lykkäävä vaikutus, jonka puuttuessa pyynnön vastaanottanut jäsenvaltio vapautuu velvoitteestaan ottaa asianomainen henkilö vastaan, ja vastuu siirtyy pyynnön esittäneelle jäsenvaltiolle (ks. vastaavasti tuomio 26.7.2017, A.S., C-490/16, EU:C:2017:585, 46, 57 ja 58 kohta).

- 75 Direktiivin 2004/81 osalta on kuitenkin muistutettava, että – kuten sen 6 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa säädetään – kyseisessä säädöksessä säädetyn harkinta-ajan alkamishetki ja kesto määritellään kansallisen lainsäädännön mukaisesti.
- 76 Näin ollen jäsenvaltioiden on varmistettava, että niiden alueella oleskeleville ihmiskaupan uhreille myönnetyn harkinta-ajan kesto ja Dublin III -asetuksen 29 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetyn määräajan noudattaminen ovat tasapainossa näiden keinojen asianmukaisen yhteensovittamisen ja niiden tehokkaan vaikutuksen säilyttämisen takaamiseksi.
- 77 Edellä esitettyjen seikkojen perusteella kolmanteen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 2004/81 6 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, että se on esteenä sille, että Dublin III -asetuksen nojalla tehty kolmannen maan kansalaista koskeva siirtopäätös pannaan täytäntöön kyseisen 6 artiklan 1 kohdassa taatun harkinta-ajan kuluessa mutta se ei ole esteenä tällaisen päätöksen tekemiselle eikä sen täytäntöönpanoa valmistelevalle toimenpiteille edellyttäen, että nämä valmistelevat toimenpiteet eivät poista tällaisen harkinta-ajan tehokasta vaikutusta, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on varmistettava.

Ensimmäinen kysymys

- 78 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä kysymyksellään lähinnä, onko kansallisen oikeuden mukaisen täytäntöönpanotoimenpiteen puuttuessa direktiivin 2004/81 6 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että yhtäältä kyseisessä säännöksessä säädetty harkinta-aika alkaa suoraan lain nojalla siitä hetkestä, jona asianomainen kolmannen maan kansalainen ilmoittaa toimivaltaisille kansallisille viranomaisille, että hän on tai on ollut ihmiskaupan uhri, ja toisaalta lakkaa suoraan lain nojalla sen jälkeen, kun kyseinen kansalainen on tehnyt ilmoituksen siitä, että hän on ollut ihmiskaupan uhri, tai päin vastoin ilmoittanut kyseisille kansallisille viranomaisille luopuvansa tästä.
- 79 Kuten pääasian taustalla olevien tosiseikkojen kuvauksesta, sellaisena kuin se on esitetty yhteenvedonomaaisesti tämän tuomion 23–30 kohdassa, käy ilmi, nyt käsiteltävässä asiassa toimivaltaiset kansalliset viranomaiset eivät ole missään vaiheessa ennen 12.8.2019 tehtyä siirtopäätöstä ilmoittaneet pääasian kantajalle, joka oli aikaisemmin väittänyt olleensa ihmiskaupan uhri, aikovansa tehdä tätä koskevan ilmoituksen ja ilmoittanut tunnustaneensa alankomaalaisessa vastaanottokeskuksessa yhden kyseisen rikoksen tekijöistä, direktiivissä 2004/81 annetuista mahdollisuuksista, mukaan lukien mahdollisuudesta saada kyseisen direktiivin 6 artiklan 1 kohdassa vahvistettu harkinta-aika, eivätkä antaneet tällaista harkinta-aikaa pääasian kantajalle.
- 80 On kuitenkin todettava, että – kuten ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen toimittamista tiedoista ilmenee – pääasia koskee pääasian kantajan siirtämisestä Italiaan Dublin III -asetuksen mukaisesti 12.8.2019 tehdyn päätöksen laillisuutta. Kuten tämän tuomion 77 kohdassa todetaan, direktiivi 2004/81 ei ole esteenä siirtopäätöksen tekemiselle sen 6 artiklan 1 kohdassa säädetyn harkinta-ajan kuluessa. Tästä seuraa, että – vaikka oletettaisiinkin, että tällainen harkinta-aika olisi pitänyt antaa pääasian kantajalle – se, että Alankomaiden viranomaiset jättivät

lainvastaisesti tällaisen harkinta-ajan myöntämättä, ei voi vaikuttaa ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa riitautetun siirtopäätöksen laillisuuteen, koska direktiivin 2004/81 6 artikla on esteenä ainoastaan tällaisen päätöksen täytäntöönpanolle silloin, kun kolmannen maan kansalaiselle ei ole annettu harkinta-aikaa, joka hänellä olisi kyseisen 6 artiklan mukaan oikeus saada.

- 81 Edeltävästä kohdasta ilmenee myös, että 12.8.2019 tehdyn päätöksen laillisuuden valvomiseksi vastaus sitä koskevaan kysymykseen, mistä ajankohdasta lähtien ja mihin ajankohtaan asti pääasian kantajalle olisi pitänyt myöntää harkinta-aika, merkitsee sitä, että unionin tuomioistuin antaa neuvoa-antavan lausunnon täysin hypoteettisesta kysymyksestä.
- 82 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin tuomioistuimen tehtävänä ei kuitenkaan ole antaa neuvoa-antavia lausuntoja yleisluonteisista tai hypoteettisista kysymyksistä (tuomio 16.7.1992, Meilicke, C-83/91, EU:C:1992:332, 25 kohta ja tuomio 8.6.2017, OL, C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, 33 kohta).
- 83 Näin ollen on todettava, että unionin tuomioistuimen tehtävänä ei ole vastata ensimmäiseen kysymykseen.

Oikeudenkäyntikulut

- 84 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (neljäs jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) Oleskeluluvasta, joka myönnetään yhteistyötä toimivaltaisten viranomaisten kanssa tekeville kolmansien maiden kansalaisille, jotka ovat ihmiskaupan uhreja tai jotka ovat joutuneet laittomassa maahantulossa avustamisen kohteiksi, 29.4.2004 annetun neuvoston direktiivin 2004/81/EY 6 artiklan 2 kohtaa**

on tulkittava siten, että

maastapoistamistoimenpiteen käsitteen soveltamisalaan kuuluu toimenpide, jolla kolmannen maan kansalainen siirretään jäsenvaltion alueelta toiseen jäsenvaltioon kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön johonkin jäsenvaltioon jättämän kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämisperusteiden ja -menettelyjen vahvistamisesta 26.6.2013 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 604/2013 mukaisesti.

- 2) Direktiivin 2004/81 6 artiklan 2 kohtaa**

on tulkittava siten, että

se on esteenä sille, että asetuksen N:o 604/2013 nojalla tehty kolmannen maan kansalaista koskeva siirtopäätös pannaan täytäntöön kyseisen 6 artiklan 1 kohdassa taatun harkinta-ajan kuluessa mutta se ei ole esteenä tällaisen päätöksen tekemiselle eikä sen täytäntöönpanoa valmisteleville toimenpiteille edellyttäen, että nämä valmistelevat toimenpiteet eivät poista tällaisen harkinta-ajan tehokasta vaikutusta, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on varmistettava.

Allekirjoitukset